

121 afgevaardigden uit 22 landen maakten hun opwachting bij de Vredesconferentie van 1899.
| Foto uit besproken boek

Boek over Haagse Vredesconferenties

Felle lichtpuntjes in een donkere wereld

In zijn boek 'De droom van Den Haag' beschrijft Benjamin Duerr hoe de Vredesconferenties niet alleen Den Haag, maar feitelijk de wereld op zijn kop zetten.

Door Willem van der Ham

RECENSIE

Op 25 januari 1899 ontving minister van Buitenlandse Zaken Willem Hendrik de Beaufort onverwacht een telegram van de Nederlandse gezant in Rusland. Tsaar Nicolaas II wilde in Den Haag de Eerste Internationale Vredesconferentie houden! Dit verzoek sloeg bij De Beaufort in als een bom. De aanvankelijk wat aarzelende De Beaufort zette zijn schouders eronder. Enkele maanden later al maakten 121 afgevaardigden uit 22 landen hun opwachting in Huis ten Bosch. In 1907 volgde nog een tweede conferentie. Mede dankzij De Beaufort kreeg Den Haag een prominente plek op de wereldkaart.

In 'De droom van Den Haag' beschrijft Benjamin Duerr fraai en met vlotte, literaire pen hoe het evenement niet alleen Den Haag maar feitelijk de wereld op zijn kop zette. Natuurlijk speelde de conferentie zelf zich achter gesloten deuren af. Omdat menig hoofdrolspeler dagboeken of memoires schreef en Duerr ook tal van andere documenten onderzocht, lukt het hem uitstekend om de gang van zaken levendig te reconstrueren. De hoofdrolspelers worden mensen van vlees en bloed; Duerr karakteriseert hen mooi en kundig.

Het was nogal een tijdsgewricht. Militairen bepaalden vaak nog in hoge mate de buitenlandse politiek in tal van landen. Soldaten golden als potentiële helden; het zou een eer zijn voor volk en vaderland te sterven. Oorlog voeren werd gezien als een probaat middel om conflicten op te lossen.

Zeppelins

Het was echter steeds minder een man-tot-mangevecht. Menigeen waarschuwde dat oorlogsvoering sterk zou veranderen als gevolg van technologische ontwikkelingen. Hierdoor zouden veel meer slachtoffers gaan vallen, zowel onder militairen als burgers. De eerste experimenten met vliegtuigen en zeppelins maakten de kans op oorlogsvoering vanuit de lucht reëel. In 1898 had de eerste onderzeeboot het levenslicht gezien. Een andere dreiging vormde projectielen met verstikkende en schadelijke gassen door de opkomst van de chemische industrie. Kon daar geen paal en perk aan worden gesteld en kon het gebruik niet aan regels worden gebonden? Of, beter nog, konden conflicten niet op andere manier worden opgelost, het voeren van oorlog worden voorkomen?

De verwachtingen onder het meelevende publiek waren hooggespannen. De roep om permanente vrede klonk behoorlijk luid; het vraagstuk leefde onder het gewone volk, onder intellectuelen en fabrikanten en zakenlui. Zou morele vooruitgang en maatschappelijke verheffing niet parallel kunnen lopen aan de technologische vooruitgang? Bewees de afschaffing van slavernij niet dat de mensheid barmhartiger werd? Ook oorlogsvoering zou iets van het verleden worden. Tijdens de Haagse Vredesconferenties moesten daarvoor de eerste grote stappen worden gezet.

Moeizaam

Prominent aanwezig op beide Vredesconferenties was Bertha von Suttner (zie kader), schrijfster van de wereldberoemde roman 'De wapens neer'. In deze liefdesverveling beschreef zij op basis van uitgebreid onderzoek het ware

verhaal van oorlogsvoering, de gruwelen, het leed van het slagveld, de gevolgen van ontwrichting, de psychische nood. Haar ideeën over vrede achtervolgden de delegaties als een schaduw. Tandknarsend zag zij toe hoe moeizaam de gesprekken verliepen. En wat stelden de afspraken voor in de praktijk? De wapenwedloop stopte niet. Bovendien raakten Japan en Rusland kort na de Eerste Vredesconferentie met elkaar in oorlog. In 1914 stond vrijwel de hele wereld vier jaar lang in brand.

Waren de conferenties een succes of een grote mislukking? Het is een voor de hand liggende vraag. Duerr maakt duidelijk dat de conferenties wel degelijk een succes waren. Het Vredespaleis kwam er toch maar, ook al sprak koningin Wilhelmina laatdunkend over 'dat huis aan het einde van

De hoofdrolspelers worden mensen van vlees en bloed

de Scheveningseweg'. Het Permanent Hof van Arbitrage dat daar huisde – en nog huist – heeft in tal van conflicten bemiddeld die anders mogelijk tot oorlog hadden geleid. Zijn boek staat vol andere bijzondere resultaten. In deze donkere wereld van haat en nijd zijn dat toch mooie, felle lichtpuntjes. De verwachting van een wereld zonder oorlog was echter iets te hooggespannen, zoals zeker de laatste jaren opnieuw overduidelijk blijkt.

Derde conferentie

Voor Den Haag pakte het initiatief van Nicolaas II gunstig uit. Tegenwoordig wordt Den Haag als het 'Silicon Valley' van vrede en internationaal recht beschouwd. Bij de presentatie van Duerr's boek vertelde de Haagse burgemeester Jan Zanen dat er op zijn bureau een dossier lag met plannen voor een Derde Haagse Vredesconferentie. Of hij er al mee aan de slag was gegaan, liet hij in het midden. Maar zou het niet geweldig zijn als de wereld en de wereldbevolking opnieuw op positieve wijze van zich zouden laten horen? Geen gek idee in het licht van de nieuwe wapenwedloop die gaande is, nieuwe bedreigingen en wapens als drones en cybercriminaliteit. Van Rusland hoef je het initiatief dit keer niet te verwachten. Kom op burgemeester, laat u inspireren door dit boek van Duerr, treed in de voetsporen van De Beaufort.

Benjamin Duerr, 'De droom van Den Haag, De Haagse Vredesconferenties en het ontstaan van een nieuwe wereldorde'. Uitgever: Atlas Contact. Prijs: € 24,99.

Den Haag Centraal hecht veel waarde aan de viering van 125 jaar internationale stad van vrede en recht. Daarom brengt de krant samen met de stichting TOEN op 12 september een 24 pagina's tellende bijlage uit.

BERTHA VON SUTTNER

Vorig jaar verscheen ook 'Bertha von Suttner – Vredesactivist, feminist en Nobelprijswinnaar' van de auteur Greta Noordenbos. De biografie biedt een goed overzicht van leven en werk van een van de belangrijkste vrouwen uit de wereldgeschiedenis. Uitgeverij: Eburon. Prijs: € 24,90.

Twee portretten van oorlogsslachtoffers, links de foto van Zahra

Wereldberoemde oorlogsverhalen

Al tientallen jaren reist fotograaf Muhammed Muheisen de wereld over om de verhalen van oorlogsslachtoffers vast te leggen. Soms met gevaar voor eigen leven. Zijn portretten zijn vanaf dit weekend te zien in Den Haag.

Door Lieuwe van Slooten

Wanneer fotograaf Muhammed Muheisen (1981) over zijn werk praat, is het alsof zijn foto's tot leven komen. Je voelt de emotie en de spanning van de situatie alsof je er zelf bij bent. Met zijn foto's op de expositie 'Bearing Witness' bij Sociëteit De Witte en in het Atrium van het stadhuis hoopt hij dit ook te bereiken. "Ik wil dat men kennismakert met de verhalen van de mensen die ik gefotografeerd heb." Muheisen krijgt veel waardering voor zijn foto's. Zo won hij meerdere internationale prijzen, waaronder twee keer de Pulitzerprijs. Maar het werk is niet zonder gevaar. "Ik heb in Irak een foto gemaakt die mijn leven veranderde, maar die me ook bijna mijn leven heeft gekost," zegt hij voordat hij het spannende verhaal begint te vertellen.

Muheisen was in 2004 in Bagdad tijdens de Irakoorlog toen hij een harde explosie hoorde. "Ik zag veel zwarte rook en ik zag mensen wegrennen. Ik liep die mensen juist tegemoet en zag een Amerikaans legervoertuig in de fik staan. Op de uitgebrande jeep stond een Irakees het bombardement te vieren met